

Gesprekskaart

INSTRUCTIE

Hoe kun je de gesprekskaarten gebruiken in de begeleiding van studenten:

De gesprekskaarten zijn bedoeld voor lerarenopleiders, schoolopleiders, vakcoaches en studenten om met elkaar te praten over de verschillende aspecten van het beroep, het lesgeven en het leren aan de hand van dezelfde begrippen. Er wordt door middel van de gesprekskaarten een gezamenlijke taal gesproken, waardoor de student zich verder kan ontwikkelen. Tijdens een evaluatie over een bepaald aspect, maar ook om te kijken hoe de visie is van desbetreffende personen, kan de gesprekskaart naar voren worden gehaald.

Voorafgaand aan het gesprek, kan de uitleg gelezen worden, zodat ieder zich bewust is van de begrippen die naar voren kunnen komen tijdens het gesprek. Op de achterkant van de gesprekskaart staan vragen die als leidraad gebruikt kunnen worden tijdens het gesprek. Deze vragen dienen enkel als handvat, eventuele andere vragen die tijdens het gesprek naar voren komen kunnen uiteraard gesteld worden. De gesprekskaart is bedoeld om een wisselwerking aan informatie tussen de verschillende personen te creëren.

Vragen of opmerkingen kun je sturen naar:

Saskia Tuentler (s.tuentler@rug.nl)

Gesprekskaart

KLASSENMANAGEMENT

Klassenmanagement is het organiseren van het leren van leerlingen in termen van activiteiten.

De les bestaat uit een aantal activiteiten: begin, uitleg, discussie, groepswork, opdrachten maken, wisseling tussen activiteiten, etc. De keuze van activiteiten wordt bepaald door lesdoelen-voorkennis-vakinhoud (Backward design).

Bij elke activiteit kun je vragen:

1. Waarom kies je juist deze activiteit bij doelen, voorkennis, vakinhoud?
2. Welke deelname/interactie van de leerlingen en de leraar wordt er verwacht?
3. Weten de leerlingen wat ze moeten doen?
4. Kunnen de leerlingen het?
5. Op welke cognitieve vaardigheden wordt een beroep gedaan?
6. Heeft de activiteit het juiste tempo, wat is de spanningsboog van de leerlingen?
7. Zijn niet-relevante prikkels zoveel mogelijk uitgeschakeld?
8. Hoe relevant en uitdagend is het voor de leerlingen?

Orde is dat leerlingen zich gedragen zoals wordt verwacht. Ordeproblemen betekent: leerlingen doen niet wat van hen wordt verwacht. Problemen kunnen ontstaan doordat:

- er iets mis is in de opbouw van de les (zie vraag 1-8)
- los van de les, een leerling of een groep leerlingen niet mee wil doen
- de docent geen leiding geeft en niet ingrijpt.

Corrigeren van ordeproblemen door:

- * de activiteiten aan te passen
- * corrigeren door interventie /escalatieladder:

0. negeren
1. Leerling aankijken en ondertussen doorgaan met de les
2. Leerling aankijken, even stoppen met de les
3. Naam noemen, en gelijk doorgaan met de les
4. Naam noemen en ik-boodschap
5. Naam noemen, waarschuwen
6. Leerling verplaatsen in de klas (naar voren halen)
7. Leerlingen na de les laten nakomen
8. Leerling straf geven
9. Leerling eruit sturen.

Vragen die je aan iedere docent kunt stellen

1. Wat zou je nog willen ontwikkelen in je klassenmanagement ?
2. Welke routines heb je ontwikkeld in het lesgeven?
3. Welke routines en procedures zijn belangrijk in jouw lessen?
4. Welke stappen neem jij (bijna) altijd in jouw lesvoorbereiding?
5. Wat is jouw uitgangspunt in het voorbereiden van je lessen?
6. Welke rol spelen leerlingen in het voorbereiden van je lessen?
7. Welke bronnen geven jou houvast rondom het onderwerp klassenmanagement?
8. In hoeverre houd je tijdens de lesvoorbereiding rekening met ;
 - a. omgevingsprikkels,
 - b. uitdagendheid en zone van naaste ontwikkeling
 - c. relevantie,
 - d. mate van interactie
 - e. wisselmomenten
 - f. volledige instructie

Achtergronden:

- Teitler, P.I. (2017). *Lessen in orde*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Ast, M. Van, Spijkerboer, L., Loor, O. de, (2020) *Effectief leren*, Groningen, Noordhoff.
- Doyle, W. (1986). Classroom Organization and Management. In M. C. Wittrock (Ed.), *Handbook of research on teaching* (3rd Edition, pp. 392-431).
- Surma, T., Vanhoyweghen, K., Sluijsmans, D., Camp, G., Muijs, D., & Kirschner, P. A. (2019). *Wijze lessen: Twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek*. Meppel, Nederland: Ten Brink Uitgevers. Te raadplegen op <https://www.ou.nl/-/nu-gratis-te-downloaden-wijze-lessen-het-abc-van-effectief-lesgeven>

Gesprekskaart

PEDAGOGISCHE ROL

Kern van lesgeven is de interactie tussen docent en leerlingen. De kwaliteit hiervan bepaalt sterk de kwaliteit van het lesgeven.

Een goede pedagogische relatie is van belang om leerlingen te laten leren. Daarvoor is nodig dat ze zich veilig voelen, worden gewaardeerd en gezien, en uitgedaagd om te leren.

Welke rol heb je als docent in relatie tot leerlingen en wie moet je er wanneer en waar bij betrekken: mentor, team, schoolleiding, schoolpsycholoog, ouders, zorgcoördinator, externe instanties als hulpverlening en justitie.

Opvoedende taak: als docent draag je bij aan de opvoeding in termen van gedrag – houding – opvattingen:

1. direct in je omgang met leerlingen, door het goede voorbeeld te geven, een veilig leerklimaat te creëren, leerlingen aan te spreken op hun gedrag
2. indirect door de keuze van doelen, inhouden en werkvormen die leerlingen beïnvloeden in hun morele en burgerschapsvorming (het 'verborgen curriculum'):
 - **Doelen:** zorg je dat leerlingen alleen je vak leren of probeer je ze ook aan te zetten tot zelf denken en een kritische houding?
 - **Inhouden:** wat is de maatschappelijke, politieke, culturele strekking van de teksten die je aanbiedt?
 - **Werkvormen:** waardoor leren leerlingen goed samenwerken, zich voor een groep presenteren, hun standpunt verwoorden, leiding geven?

Aandacht voor het verschil: doelbewust en positief gebruikmaken van verschillen tussen leerlingen om duidelijk te maken dat anders zijn juist positief is en geen reden voor pesten of uitsluiting.

Vragen die je aan iedere docent kunt stellen

1. Hoe creëer jij een stimulerend en veilig leerklimaat?
2. Wat is je mooiste ervaring in je rol als pedagoog?
3. Hoe is jouw relatie met leerlingen?
4. Wat doe je om die relatie op te bouwen?
5. Welke rol speelt socialisatie in jouw interactie met leerlingen?
6. Wat vind je belangrijk in het contact met leerlingen?
7. Hoe sta jij model voor leerlingen?
8. Welke normen en waarden spelen bij jou in de klas een belangrijke rol?
9. Welke rol spelen collega's in het creëren van een ondersteunend leerklimaat?
10. Welke bronnen zijn voor jou een inspiratie in het vormgeven van jouw rol als pedagoog?
11. Wat zou je nog willen ontwikkelen in je rol als pedagoog?
12. Hoe kijk je aan tegen de rol die onderwijs speelt in de vorming van leerlingen?
13. In hoeverre mag een docent zijn eigen politieke voorkeur delen met leerlingen?

Achtergronden:

- Onstenk, J. (2018). *Geïntegreerd Pedagogisch Handelen*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Teitler, P.I. (2017). *Lessen in orde*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Gesprekskaart

PROFESSIONELE HOUDING

Als toekomstige docent wordt er een bepaalde professionele houding van je verwacht. Docenten staan immers niet enkel voor de klas, maar werken in de bredere context van een schoolorganisatie. Docenten moeten kunnen samenwerken in een team en in staat zijn op een professionele manier te communiceren met externe partijen. Daarnaast hebben docenten een ontwikkelingsgerichte houding nodig om bij te kunnen dragen aan de verbetering van het onderwijs.

De docent is verantwoordelijk voor de manier waarop hij/zij werkt.

De professionele houding weerspiegelt zich in hoe de docent zichzelf ziet als docent en de docent die je wilt worden. Dit zelfbeeld is veelal gebaseerd op persoonlijke opvattingen en overtuigingen ten aanzien van leren en onderwijzen.

Als docent ben je:

- je bewust van je maatschappelijke taak: draagt bij aan de opleiding, selectie, vorming en opvoeding van leerlingen.
- enthousiast over lesgeven, je vak en werken met leerlingen.
- iemand die op een vriendelijke en empathische manier lesgeeft.
- een rolmodel in houding, gedrag, taalgebruik en opvattingen.
- in je omgang met leerlingen op een pedagogisch verantwoorde en maatschappelijk geaccepteerde manier (houding, taalgebruik, lichamenlijk contact, sociale media, feestjes, uitgaan).
- altijd goed (les)voorbereid, op tijd, uitgerust, aanspreekbaar, uiterlijk verzorgd en passend in de context van de specifieke (stage)school en je komt afspraken na.
- betrokken bij de leerlingen, je collega's en de school.
- pro-actief in je communicatie met opleiders, zowel op de school als op het instituut.

Vragen die je aan iedere docent kunt stellen

1. Wat kenmerkt voor jou een professionele houding?
2. Waarom is volgens jou een professionele houding noodzakelijk?
3. Wat zijn voor jou belangrijke elementen in de professionele houding?
4. Waar zou jij je nog willen ontwikkelen op het gebied van je professionele houding?
5. Op welke manier wil/kan jij bijdragen aan onderwijsverbetering?
6. Hoe kan een professionele houding vanuit een school worden gefaciliteerd?
7. Hoe zou jij een lastige situatie op een professionele manier aanpakken?
8. Kun je een situatie bedenken waarbij het moeilijk is om professioneel te blijven?
9. Op welke manier kun jij je pro-actief in communicatie tonen?

Achtergronden:

- Onstenk, J. (2018). *Geïntegreerd Pedagogisch Handelen*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Teitler, P.I. (2017). *Lessen in orde*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.